

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 21.2.2007
COM(2007) 61 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Saskaņota rādītāju un kritēriju sistēma progresu uzraudzībai ceļā uz Lisabonas mērķiem izglītībā un apmācībā

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Saskaņota rādītāju un kritēriju sistēma progresa uzraudzībai ceļā uz Lisabonas mērķiem izglītībā un apmācībā

1. IEVADS

Izglītības un apmācības politika ir nozīmīga ES Lisabonas stratēģijas daļa. Valstu un valdību vadītāji pieprasīja „ne vien Eiropas ekonomikas radikālu pārkārtošanu, bet arī sociālo labklājību un izglītības sistēmas modernizēšanas .. stimulējošu programmu”¹. Viņi 2002. gadā izvirzīja mērķi „līdz 2010. gadam padarīt [Eiropas] izglītības un apmācības sistēmas par pasaules kvalitātes standartu”².

Izglītības ministri kā savu ieguldījumu Lisabonas stratēģijā pieņēma kopējus mērķus izglītības un apmācības sistēmu uzlabošanai un darba programmu šo mērķu sasniegšanai, kas pazīstama kā programma „Izglītība un apmācība 2010”³. Tās īstenošanai izmanto atvērto koordinācijas metodi un uzraudzībā liela nozīme ir indikatoriem un kritērijiem, un tā atbalsta pieredzes apmaiņu un labu praksi.

Izveidots un regulāri tiek atjaunots visaptverošs indikatoru un kritēriju kopums⁴, kas ir pamats ikgadējam progresa ziņojumam⁵, kā arī Komisijas/Padomes kopīgajiem ziņojumiem Eiropadomes pavasara sanāksmei⁶. Šis rādītāju kopums papildina strukturālos rādītājus⁷, kuri uzrauga progresu virzībā uz vispārīgajiem Lisabonas mērķiem.

Padome 2005. gada maijā⁸ Komisijai iesniedza šādu pieprasījumu ar aicinājumu atbildēt līdz 2006. gada beigām:

- „Novērtēt progresu, kas sasniegts saskaņotu rādītāju un kritēriju sistēmu progresa uzraudzībai ceļā uz Lisabonas mērķiem izglītībā un apmācībā, ieskaitot esošo progresa uzraudzības indikatoru piemērotības pārvērtēšanu.” (turpat)

Komisijai turpmāk prasa ziņot par jauno indikatoru attīstību tādās jomās kā IKT ietekme uz mācīšanu un mācībām, darba tirgus mobilitātes rezultāti un augstākās izglītības studentu sociālā izcelsme.

Šajā paziņojumā piedāvā indikatoru un rādītāju sistēmu Lisabonas mērķu izglītības un apmācības jomā uzraudzībai, kura ir saskaņota un pirmo reizi pilnīgi atspoguļo programmā

1 Lisabona, Prezidentūras secinājumu 2. punkts

2 Barselona, Prezidentūras secinājumu 43. punkts

3 Padomes un Komisijas kopīgais starposma ziņojums: „Izglītība un apmācība 2010: Lisabonas stratēģijas panākumi atkarīgi no ātrām reformām (2004)”

4 Padomes 2003. gada 7. maija secinājumi

5 Pēdējais izdevums publicēts 2006. gada maijā, SEC(2006) 639

6 Skat. Padomes/Komisijas kopīgo ziņojumu par darba programmas „Izglītība un apmācība 2010” īstenošanu OV C79/1 - 1/4/2006

7 SEC(2004) 1285-2

8 Padomes 2005. gada 24. maija secinājumi par jaunajiem indikatoriem izglītībā un apmācībā (2005/C 141/04)

„Izglītība un apmācība 2010” (2. punkts) sīkāk izstrādātos mērķus. Bez tam tā aptver arī mērķus, kas saistīti ar augstākās izglītības struktūru konvergenci ar „Boloņas procesu” un „Kopenhāgenas procesu” profesionālajā izglītībā. Tā iezīmē statistisko infrastruktūru, no kuras var veidot indikatorus (3. punkts). Tā aicina Padomi pieņemt sistēmu par stratēģiskās vadības un virzības pamatu un programmas „Izglītība un apmācība 2010” stratēģiju (4. punkts).

2. INDIKATORU UN RĀDĪTĀJU SISTĒMA PROGRESA UZRAUDZĪBAI CEĻĀ UZ LISABONAS IZGLĪTĪBAS UN APMĀCĪBAS MĒRĶIEM

Indikatori un rādītāji ir pamatelementi uz pieredzi pamatotas politikas veidošanā un Lisabonas procesam būtiska progresa uzraudzībai. Tie nodrošina instrumentus:

- galveno politisko paziņojumu statistiskajam pamatojumam;
- veikuma analīzei ceļā uz Lisabonas mērķiem, ES un valstu līmeņos;
- labu sasniegumu piemēru atrašanai, kurus var salīdzinoši vērtēt un apmainīties ar pieredzi;
- ES sasniegumu salīdzināšanai ar trešo valstu sasniegumiem, piemēram, ASV un Japānas.

Esošo sistēmu ar 29 rādītājiem (pielikumā) un 5 kritērijiem laikā no 2004. līdz 2006. gadam izmantoja 13 sīki izstrādātu mērķu progresa uzraudzībai. Tomēr sistēmā ir notikušas pārmaiņas, lai uzlabotu tās kvalitāti un atspoguļotu stratēģijas attīstību.

Tagad jāizveido sistēma, kura pilnīgi atspoguļo programmas „Izglītība un apmācība 2010” attīstītās stratēģijas politiskās prioritātes. Ieteicams nākošos indikatorus un kritērijus strukturēt atbilstoši astoņām galvenajām politikas jomām, kas identificētas stratēģijā. Tās ir:

- 2.1. Vienlīdzīguma uzlabošana izglītībā un apmācībā;
- 2.2. Efektivitātes veicināšana izglītībā un apmācībā;
- 2.3. Mūžizglītības realizēšana;
- 2.4. Pamatprasmes jauniešiem;
- 2.5. Skolu izglītības modernizācija;
- 2.6. Profesionālās izglītības un apmācības modernizācija (Kopenhāgenas process);
- 2.7. Augstākās izglītības modernizācija (Boloņas process);
- 2.8. Nodarbinātības iespējas.

Jaunās sistēmas pamatā būs koncentrētāki 20 galvenie rādītāji un rādītāju zonas (skat. tabulu šā punkta beigās), kam, ja vajadzīgs, tāpat kā agrāk pievienoti papildu konteksta rādītāji. Tas nozīmēs, ka galvenie rādītāji nākotnē darbosies ar lielāku vispārīguma pakāpi nekā iepriekš. Tomēr, ja vajadzīgs, izmantojot konteksta rādītājus, nav jāzūd progresa vērtējuma detaļām

salīdzinājumā ar esošo sistēmu. Priekšlikums pamatojas uz *Eurydice* Eiropas nodaļas, *Cedefop* un Ispras Kopīgā pētniecības centra CRELL darbu⁹, kā arī Rādītāju un kritēriju pastāvīgās darba grupas padomiem.

2.1. Efektivitātes un vienlīdzīguma uzlabošana izglītībā un apmācībā

Eiropadomes 2006. gada pavasara sanāksme nesēn atkārtoja, ka jānodrošina, lai Eiropas izglītības un apmācības sistēmas būtu efektīvas un atbilstīgas¹⁰. Kā uzsvērts Paziņojumā par efektivitāti un vienlīdzīgumu, pētīt vienlīdzīgumu izglītībā un apmācībā nozīmē analizēt kādā mērā „cilvēks var pilnīgi izmantot izglītības un apmācības priekšrocības, tas ir, iespējas, pieejamība, attieksme un rezultāti.”¹¹ Padome pieņēma kritērijus par tiem, kas agri pamet skolu, tādējādi atzīstot šī vienlīdzības aspekta centrālo nozīmi, lai efektīvi iesaistītos mūžizglītībā un mūdienu sabiedrībā, kur arvien pieaug konkurence. Bez tam jāuzrauga īpaši jautājumi, piemēram, dzimumu vienlīdzības veicināšana, mazākumtautību integrācija, invalīdu iekļaušana sabiedrībā, reģionālo atšķirību samazināšana utt.

Progresu uzraudzībai izmantos galvenos rādītājus dalība pirmsskolas izglītībā (1)¹², izglītība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (2) un skolu pāragri pametušie (3). Bez tam vienlīdzības aspektu analizēs, sadalot datus pēc mācībās iesaistīto dzimuma, vecuma un sociāli ekonomiskā stāvokļa. Salikto rādītāju izglītības un apmācības sistēmu slāņi (13), kam pamatā kvalitatīvi dati no *Eurydice*, izmantos, lai analizētu struktūras un iestāžu atšķirības izglītības un apmācības sistēmās.¹³ Uzsāks darbu pie saliktā rādītāja par vienlīdzību attīstības. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 1, 2, 3, un 13.

2.2. Efektivitātes veicināšana izglītībā un apmācībā

Resursu labākas izmantošanas nozīme minēta paziņojumā par efektīvu ieguldījumu izglītībā un apmācībā (2003)¹⁴, kopīgajā starpposma ziņojumā (2006)¹⁵ un Padomes 2006. gada marta secinājumos¹⁶. Pēdējais paziņojums „Efektivitāte un vienlīdzīgums Eiropas izglītības un apmācības sistēmās”¹⁷ rāda, ka efektivitātes uzlabošanas dēļ nav jāatsakās no vienlīdzības izglītības sistēmās, bet efektivitātes uzlabojumi un vienlīdzība darbojas roku rokā.

Vispārīgais rādītājs par ieguldījumiem izglītībā un apmācībā (19) joprojām ir svarīgs. Īpaša uzmanība jāpievērš privātajiem un valsts ieguldījumiem un ieguldījumiem augstākajā izglītībā, kas, salīdzinot ar konkurentiem pasaulē, ir vājāk finansēta.

Bet ieguldījumu rādītājs vien neparāda ieguldījumu efektivitāti, kam jāņem vērā ieguldījumu un peļņas vai rezultātu attiecība. Metodisku un konceptuālu attīstību ar mērķi radīt saliktos

9 Mūžizglītības pētījumu centrs – pamatojoties uz rādītājiem un kritērijiem (Ispra, I) Kopīgais pētniecības centrs

10 Eiropadome 2006. gada 23.-24. martā, prezidentūras secinājumi. 23. punkts

11 Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam. Efektivitāte un vienlīdzīgums Eiropas izglītības un apmācības sistēmās COM(2006) 481

12 Skat. tabulu 2. punkta beigās

13 *EURYDICE*, Galvenie dati par izglītību Eiropā

14 COM(2002) 779 galīgais, 2003. gada 10. janvārī

15 Izglītības un apmācības modernizācija Eiropā: svarīgs ieguldījums uzplaukumam un sociālajai kohēzijai Eiropā, Oficiālais Vēstnesis C 79/1, 1.4.2006.

16 Eiropadomes Briseles sanāksme 2006. gada 23./24. martā, prezidentūras secinājumi, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf

17 No COM (2006) 481

rādītājus par ieguldījumu efektivitāti uzsāks sadarbībā ar CRELL. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 19.

2.3. Mūžizglītības realizēšana

Mūžizglītība ir nozīmīga ne tikai konkurētspējai, nodrošinājumam ar darbu un ekonomiskajai labklājībai, bet arī sociālajai iekļautībai, aktīvai pilsonībai un darbam ekonomikā, kas pamatojas uz zināšanām¹⁸.

Dalība izglītībā un apmācībā notiek dažādās vidēs un dažādiem līdzekļiem, ieskaitot IKT. Vismaz pabeigtu vidusskolas izglītību uzskata par nepieciešamu profesionālajai karjerai un pilnīgai dalībai mūžizglītībā. Padome ir pieņēmusi kritēriju, ka līdz 2010. gadam vismaz 85 % jauniešu jāpabeidz vidusskola. Padome uzsvēra arī pieaugušo prasmju modernizēšanu un uzlabošanu, pieņemot kritēriju, ka līdz 2010. gadam 12,5 % pieaugušo iedzīvotāju jāiesaistās mūžizglītībā¹⁹.

Mūžizglītības procesa realizēšanas uzraudzību atspoguļo galvenie rādītāji *pieaugušo dalība mūžizglītībā (16)* un *pieaugušo prasmes (17)*, kuri ļauj analizēt pieejamību un dalības līmeni, kā arī prasmju līmeņus dažādās iedzīvotāju vecuma grupās. Rādītājs *vidusskolas beidzēju skaits starp jauniešiem (9)* uzraudzīs Eiropas kritēriju un jauniešu gatavību iesaistīties mūžizglītībā. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 9, 16 un 17.

2.4. Pamatprasmes jauniešiem²⁰

Lisabonas Eiropadome 2000. gadā secināja, ka Eiropas sistēma noteiks jaunas pamatprasmes kā galveno pasākumu Eiropas atbildei uz globalizāciju un uzsvaram uz ekonomiku, kas balstīta uz zināšanām. Eiropadomes Barselonas sanāksme²¹ apstiprināja vajadzību uzlabot pamatprasmes. Padome 2002. gadā pieņēma rezolūciju par mūžizglītību²² un „jaunajām pamatprasmēm”. Komisija pieņēma rekomendāciju par galvenajām prasmēm mūžizglītībā²³, kur astoņas prasmēm minētas kā visnoderīgākās dzīvei un darbam uz zināšanām balstītā sabiedrībā²⁴.

Atzīstot pamatprasmju ieguves nozīmi, Padome pieņēma īpašu kritēriju šajā jomā, konkrēti, samazināt nesekmīgo skaitu lasīšanā starp 15 gadīgajiem vismaz par 20 %, salīdzinot ar 2000. gadu.

18 Lisabona, Prezidentūras secinājumi 23.-24. martā

19 Padomes 2003. gada 5./6. maija secinājumi par Eiropas vidējā snieguma robežlīmeņiem izglītībā un apmācībā (paraugkritērijiem) (2003/C 134/02).http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/c_134/c_13420030607en00030004.pdf

20 Pamatprasmes šeit jāsaprot kā tās prasmes, kas cilvēkam vajadzīgas personības pilnveidošanai un attīstībai, aktīvai pilsonībai, sociālajai iekļautībai un nodarbinātībai

21 Prezidentūras secinājumi, Barselona, 2002. gada 15./16. marts, http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf

22 Padomes 2002. gada 27. jūnija rezolūcija par mūžizglītību, Oficiālais Vēstnesis C163/01, 9.7.2002.

23 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par pamatprasmēm mūžizglītībā. COM(2005) 548, galīgais, 10.11.2005.

24 Saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodās, matemātiskās prasmes un galvenās prasmes zinātnē un tehnoloģijā, datorprasmē, prasme mācīties, starppersonu, starpkultūru un sociālās prasmes un civilās prasmes, uzņēmējdarbība un kultūras izpausme

Galvenie rādītāji aptver šādas galvenās prasmes: *lasītprasme, matemātika un zinātne (4), valodu prasme (5), IKT prasme (6), civilās zinības (7) un mācīšanās prasmes apgūšana (8)*. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 4, 5, 6, 7 un 8.

2.5. Skolu izglītības modernizācija

Lisabonas secinājumos kā Lisabonas stratēģijā galvenie risināmie minēti mācību programmu²⁵ un organizatoriskie jautājumi²⁶. Padome ierosināja, ka tādi instrumenti, kā skolu pašnovērtējums, ir svarīgi un pasvītvoja vajadzību atbalstīt vadības un šādu instrumentu izmantošanas apmācību.²⁷

Skolotāju sākotnējās izglītības kvalitātes uzlabošana un nodrošināšana, lai visi strādājošie skolotāji piedalītos nepārtrauktā profesionālajā attīstībā, ir minētas kā galvenie faktori skolu izglītības kvalitātes nodrošināšanai²⁸.

Progresu uzraudzību šajā jomā veiks pēc galvenajiem rādītājiem *skolu pārāgri pametušie (3), skolu vadība (10), skolas kā daudzfunkcionāli vietējie mācību centri (11) un skolotāju un instruktoru profesionālā attīstība (12)*. Informāciju par skolu izglītības organizatoriskajām struktūrām sniegs *Eurydice*²⁹. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 3, 10, 11 un 12.

2.6. Profesionālās izglītības un apmācības modernizācija

Kopenhāgenas process³⁰ par uzlabotu sadarbību profesionālajā izglītībā un apmācībā iesaka reformas un ieguldījumus (cita starpā) pievērst: profesionālā ceļa tēla un pievilcības darba devējiem uzlabošanai; iesaistīšanās profesionālajā izglītībā un apmācībā palielināšanai; un sākotnējās profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes un elastīguma uzlabošanai.

Progresu šajā jomā uzraudzīs ar galveno rādītāju *vidusskolas beidzēju skaits starp jauniešiem (9)* (kas sadalīts pa profesionālajām plūsmām). Stāvokli, kā sākotnējā profesionālā izglītība un apmācība ir pieejama izglītības un apmācības sistēmas struktūrā, analizēs, izmantojot rādītāju *izglītības un apmācības sistēmu slāņi (13)*. Konteksta rādītājus par iesaistīšanos nepārtrauktā profesionālā izglītībā un apmācībā ļaus analizēt uzņēmumu lomu to darbinieku daļībai nepārtrauktā profesionālā izglītībā un tās finansēšanā. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 9 un 13.

25 Eiropas sistēmā jānosaka jaunās pamatprasmes, kas apgūstamas mūžizglītībā – prezidentūras secinājumi (Lisabona 2000)

26 Skolas un apmācības centri, visi ar interneta pieslēgumu, jāattīsta par daudzfunkcionāliem visiem pieejamiem centriem. Lisabona, Prezidentūras secinājumi (2000)

27 Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums (2001. gada 12. februāris) par Eiropas sadarbību kvalitātes novērtēšanā skolu izglītībā (Oficiālais Vēstnesis L 60, 1.3.2001.)

28 Skat. Skolotāju kompetences un kvalifikācijas kopīgie Eiropas principi: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

29 Skat., piemēram, Galvenie dati par izglītību Eiropā 2005

30 Eiropas Komisija. Lisabonas mērķa sasniegšana. Profesionālās izglītības un apmācības ieguldījums. Galīgais ziņojums Eiropas Komisijai 1-11-04. http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/studies/maastricht_en.pdf

2.7. Skolu izglītības modernizācija

Augstākās izglītības modernizācija ir būtisks ES mērķis, lai kļūtu par konkurētspējīgu uz zināšanām balstītu ekonomiku³¹.

Komisija uzsvēra, ka Eiropas augstākās izglītības nozare ir relatīvi slikti finansēta, salīdzinot ar konkurentiem pasaulē³². Ņemot vērā augstskolu būtisko nozīmi Eiropas pētniecībā, ES mērķis līdz 2010. gadam investēt 3 % no IKP pētniecībā un attīstībā nozīmē lielākas investīcijas augstskolās veiktajā pētniecībā³³. Komisija ir ieteikusi kritēriju līdz 2015. gadam vismaz 2 % IKP (ieskaitot valsts un privāto finansējumu) veltīt modernizētai augstākās izglītības nozarei.”

Padome ir noteikusi kā Eiropas kritēriju līdz 2010. gadam par 15 % palielināt matemātikas, zinātnes un tehnoloģijas studiju beidzēju skaitu.

Svarīga loma ir Boloņas procesam. Boloņas procesa mērķis ir radīt Eiropas augstākās izglītības zonu (mērķis 2010. gadam), kur universitātes studentu un darbinieku ar augstāko izglītību mobilitāte būs atvieglota, jo izmantos vienotu bakalaura, maģistra un doktora grādu struktūru.

Šajā jomā uzraudzības procesu atspoguļos galvenie rādītāji augstāko izglītību ieguvušie (14), augstskolu studentu starpvalstu mobilitāte (15) un ieguldījumi izglītībā un apmācībā (19). Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 14, 15 un 19.

2.8. Nodarbinātības iespējas

Viens no svarīgākajiem panākumu kritērijiem Lisabonas stratēģijā ir nodarbinātības līmeņa paaugstināšanās³⁴. Secīgas Eiropadomes sanāksmes ir izvirzījušas konkrētus mērķus par vispārējo nodarbinātības līmeni, vecu strādnieku nodarbinātības līmeni un sieviešu nodarbinātības līmeni³⁵. Nodarbinātības nozīmīgumu pastiprina stratēģijas „Izglītības līmenis un galvenās kompetences” atsākšana³⁶, ieskaitot uzņēmējdarbības spēju, kuras ir galvenās, kas nosaka cilvēka nodarbinātību un spēju pielāgoties dzīves gaitā³⁷. Galvenais rādītājs progresa uzraudzībai nodarbinātības jomā būs *iedzīvotāju izglītības pakāpe (18) un pieaugušo prasmes (17)*. Rādītāju analizēs saistībā ar *izglītībā un apmācībā atgriezušies (20)*. Paredzami turpmāki dati par jauniešu iekļaušanos darba tirgū³⁸. Uzsāks darbu pie saliktā rādītāja izveidošanas. Galvenie rādītāji šajā politikas jomā: 17, 18. un 20.

31 Neformālā Eiropadome Hemptonkortā (2005. gada oktobris); Paziņojums „Eiropas vērtības globalizētā pasaulē – Komisijas ieguldījums – Valstu un valdību vadītāju oktobra sanāksme” COM(2005) 525

32 Mobilizēt Eiropas intelektuālo potenciālu: nodrošināt universitātēm iespēju pilnā mērā sekmēt Lisabonas stratēģijas īstenojumu COM (2005) 152

33 Skatīt „Pētniecības un inovācijas sekmēšana – ieguldījums izaugsmei un nodarbinātībai: kopēja nostāja”, COM(2005) 488, 2005. gada 12. oktobris. Daļa ieguldījumu pētniecībā un inovācijā ir vispārīgi ieguldījumi augstākās izglītības iestādēs.

34 Lisabona, Prezidentūras secinājumi (2000).

35 Skat., piemēram, Lisabona, Prezidentūras secinājumi (2000)

36 Brisele, Prezidentūras secinājumi (2006)

37 Augstākā izglītība Eiropā pasaules kontekstā SEC(2005) 518

38 Darbaspēka apskata *ad hoc* modulis 2009. gadā

2.9. Secinājums

Šis paziņojuma punkts ļāvis identificēt 20 galvenos rādītājus, kuri atbilst „Izglītības un apmācības 2010” stratēģijā noteiktajām politiskajām prioritātēm. Padomi aicina pieņemt šos 20 rādītājus stratēģiskas vadības nodrošināšanai un stratēģijas vadīšanai.

Lisabonas mērķu izglītībā un apmācībā progresa uzraudzības 20 galvenie rādītāji	
1) Dalība pirmskolas izglītībā	12) Skolotāju un instruktoru profesionālā attīstība
2) Izglītība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām	13) Izglītības un apmācības sistēmu slāņi
3) Skolu pāragri pametušie	14) Augstāko izglītību ieguvušie
4) Lasītprasme, matemātika un zinātne	15) Augstskolu studentu starpvalstu mobilitāte
5) Valodu prasmes	16) Pieaugušo dalība mūzikā
6) IKT prasmes	17) Pieaugušo prasmes
7) Civilās zinības	18) Iedzīvotāju izglītības pakāpe
8) Mācīšanās prasmes apgūšana	19) Ieguldījumi izglītībā un apmācībā
9) Vidusskolas beidzēju skaits starp jauniešiem	20) Izglītībā un apmācībā atgriezušies
10) Skolu vadība	
11) Skolas kā daudzfunkcionāli vietējie mācību centri	

9 galvenie rādītāji (1), (3), (4), (9), (14), (15), (16), (18) un (19) jau pastāv, un tos izmanto Lisabonas mērķu izglītībā un apmācībā izpildes uzraudzībai. Pārējie 11 galvenie rādītāji attiecas uz jomām, kur notiek attīstība. Tātad rādītāju saskaņoto sistēmu vēl tikai veido. Šo instrumentu papildina pieci šādi Padomes pieņemtie Eiropas kritēriji 2010. gadam, kuri paliks nozīmīgi instrumenti Lisabonas mērķu izglītības un apmācības jomā progresa uzraudzībai³⁹. Dažiem no šiem kritērijiem ir svarīga loma kā ES nodarbinātības stratēģijas mērķiem.

1) Ne vairāk kā 10 % skolu pāragri pametušo
2) Vismaz par 20 % samazināt nesekmīgo skolnieku skaitu lasītprasme
3) Vismaz 85 % jauniešu jāpabeidz vidusskola
4) Vismaz par 15 % palielināt matemātikas, zinātnes un tehnoloģijas studiju beidzēju skaitu, vienlaikus palielinot dzimumu līdzsvaru

39 No Padomes secinājumiem (2003) Rādītāji, kas atspoguļo šos piecus kritērijus ir iekļauti saskaņotajā 20 rādītāju instrumentā, kas minēts paziņojumā

5) 12,5 % pieaugušo iedzīvotāju jāiesaistās mūžizglītībā

3. DATU AVOTI, KO IZMANTO RĀDĪTĀJU UN KRITĒRIJU SASKAŅOTĀ SISTĒMA

Dati, ko izmanto rādītāju un kritēriju saskaņotā sistēmā, ir no Eiropas statistikas sistēmas (ESS) (3.1. punkts) un kā Padome pieprasījusi, no jauniem apskatiem, kurus sāks veidot, vai no citiem starptautiskiem apskatiem, kur ņem vērā datus par Eiropu (3.2. punkts).

ESS izmanto Eiropas Statistikas prakses kodeksu kā minēts Komisijas Ieteikumā par valsts un Kopienas statistikas iestāžu neatkarību, integritāti un atbildību⁴⁰. Vēlams, lai visi dati, ko izmanto saskaņotajā sistēmā, atbilstu šā kodeksa noteikumiem.

3.1. Rādītāji, kuru pamatā Eiropas statistikas sistēmas (ESS) dati

Datu sagatavošanai ESS vajadzīgā statistikas infrastruktūra ir vairāku datu avotu apvienojums (apsekojumi un administratīvi iegūti dati) un kopīgi instrumenti un metodika (rokasgrāmatas, klasifikācija, reģistri, definīcijas, jēdzieni utt.). Atbilstoša valsts struktūra, kas spēj sniegt saskaņotus datus ir nozīmīga salīdzināmības nodrošināšanai, jo ES statistikas izveide balstās uz valstu statistikas sistēmām.

ES līmenī ir vairāki īpaši avoti, kas sniedz informāciju par izglītību un apmācību, kurus var iedalīt divās grupās.

Pirmkārt tas ir UNESCO/ESAO/*Eurostat* (UOE) ikgadējais datu apkopojums par formālajām izglītības sistēmām dalībvalstīs (iesaistīšanās, beigšana, personāls, izglītības finansējums utt.); nepārtrauktās profesionālās izglītības apsekojums (CVTS) reizi 5 gados vāc informāciju par apmācību uzņēmumu līmenī; un Pieaugušo izglītības apsekojums (AES) reizi 5 gados sniedz informāciju par pieaugušo mācību veidiem (mājsaimniecību apsekojums), kur ietverti šādi sistēmas rādītāji: *dalība pirmsskolas izglītībā (1)*, *IKT prasme (6)*, *augstāko izglītību ieguvušie (14)*, *augstskolu studentu starpvalstu mobilitāte (15)*, *pieaugušo dalība mūžizglītībā (16)* un *ieguldījumi izglītībā un apmācībā (19)*.

Otrkārt, šos īpašos apskatus papildina vispārīgi informācijas avoti, piemēram, Darbaspēka apsekojums (LFS) un ES Apsekojums par ienākumiem un dzīves apstākļiem (SILC, jauns). Šādi apsekojumi sniedz informāciju par izglītību un apmācību, ko var sasaistīt ar sociālekonomiskiem mainīgajiem lielumiem. Bez tam ar apsekojumiem saistītie *ad hoc* moduļi aplūko informāciju par izglītību, bet neregulārākiem intervāliem. Citi īpaši avoti (apsekojumi par IKT mājsaimniecībās un uzņēmumos) sniedz datus par īpašiem jautājumiem vai fona elementiem. Šie avoti sniedz datus rādītājiem: *skolu pāragri pametušie (3)*, *IKT prasme (6)*, *vidusskolas beidzēju skaits starp jauniešiem (9)*, *pieaugušo dalība mūžizglītībā (16)*, *iedzīvotāju izglītības pakāpe (18)* un *izglītībā un apmācībā atgriezušies (20)*. Izpētīs iespējas iegūt datus par *izglītība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (2)*.

Turklāt ESS avoti sniedz lielu skaitu rādītāju, kas apraksta izglītības sistēmas no izmaksu, procesu, rezultātu un sasniegumu viedokļa. Šādi konteksta rādītāji dod detalizētāku un

40 COM(2005) 217 Eiropas Statistikas prakses kodeksa pamatā ir 15 principi. Valdība un statistikas iestādes ES aņemas ievērot principus, kas noteikti kodeksā un ietver institucionālo vidi, statistikas procesus un rezultātus

pilnīgāku ainu par valsts veikumu, un tos izmanto, lai tālāk uzlabotu analīzi. Tos regulāri publicē Statistikas birojs.

Statistikas birojam un ESS vienmēr rūp statistikas kvalitātes uzturēšana, īpaši atrodot un nosakot jomas, kur vajag uzlabojumus un turpmāku darbu. UOE datu apkopojumam pašlaik pārbauda kvalitāti, tas ļaus plānot uzlabojumus daudziem gadiem.

Lai nodrošinātu datu ieguvu un kvalitāti izglītības un mūžizglītības statistikas veidošanai un attīstībai, Komisija ir iesniegusi regulas priekšlikumu⁴¹. Šī pamatregula nosaka apskatāmos jautājumus, kvalitātes prasības, kā arī dažus īstenošanas pasākumus. Tiklīdz šo regulu pieņems, Komisija plāno izdot īpašus Komisijas īstenošanas aktus par UOE datu ieguvu un AES.

Strauji pieaug interese par starptautiski salīdzināmu datu ieguvu valsts līmenī. Daudzas valstis tādēļ attīsta statistikas infrastruktūru – reģistrācijas sistēmas un/vai garenvirziena/paneļa/kohortas apsekojuma instrumentus, lai varētu labāk vākt informāciju par skolām un studentiem, ieskaitot virsstundas.

Šāda attīstība notiek Eiropas līmenī un mērķis ir visbeidzot spēt izmantot informāciju no valstu sistēmām apvienotā līmenī. Studentu līmenī jaunie pasākumi ļaus labāk sekot studenta „karjerai” un mācību iestādes līmenī (ieskaitot skolas, universitātes, utt.) tie ļaus uzlabot iespējas izveidot uzticamas izlases paraugu, kā arī kalpos kā pamatinformācijas avots par skolu sistēmu, ko varēs izmantot kopējā Eiropas līmenī. Komisija rosina šīs ESS iniciatīvas šādu rādītāju kontekstā: *skolu vadība (10)*, *skolas kā daudzfunkcionāli vietējie mācību centri (11)*, *skolotāju un instruktoru profesionālā attīstība (12)* un *izglītības un apmācības sistēmu slāņi (13)*.

3.2. Rādītāji, kuru pamatā ārpus Eiropas statistikas sistēmas (ESS) iegūtie dati

ESS nevar nodrošināt statistisko infrastruktūru par visiem rādītājiem, ko pieprasa Komisijas 2005. gada 24. maija secinājumos vai par rādītāju un kritēriju sistēmu, kas minēta šajā paziņojumā⁴².

*Eurydice*⁴³ darbība un *Cedefop* veido konteksta datus un rādītājus atbilstoši šajā paziņojumā dotajai sistēmai. Šos datus veido sadarbībā ar Statistikas biroju.

ESAO veido rādītājus par *lasītprasmi, matemātiku un zinātņi* (4), izmantojot apsekojumu PISA⁴⁴ un tā koordinācijas darbu, attīstot vairākus jaunus rādītājus (skat. tālāk).

Komisija tagad gatavo īpašus apsekojumus divās atšķirīgās jomās: *Svešvalodu prasmes* un *mācīšanās prasmes apgūšana* jauniešiem. Abos gadījumos Padome pieprasīja iesniegt tai detalizētus apsekojumus.⁴⁵

- **Valodu prasmes (5)** jomā Komisija ir ieteikusi kārtību, kādā jāattīsta datu vākšanas instrumenti Eiropas valodu prasmju rādītājam⁴⁶. Pamatojoties uz šo

41 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula par izglītības un mūžizglītības statistikas izveidi un pilnveidi – COM(2005)625

42 OV (2005/C 141/04) 10.6. 2005.

43 Eiropas *Eurydice* vienība un valstu *Eurydice* vienību tīkls.

44 Starptautiskā studentu vērtēšanas programma

45 No Padomes secinājumiem (2005. gada maijs)

46 „Eiropas valodu kompetences rādītājs” COM (2005) 356 1/8 2005.

Padomes paziņojumu (2006. gada maijs)⁴⁷, Komisija ir izveidojusi valstu pārstāvju padomdevēju padomi.

- **Mācīšanās prasmes apgūšanas (8)** jomā „Eiropas politikas veidotāju tīkls izglītības sistēmu vērtēšanai” starpvalstu pārbaudes apsekojumā ir novērtējis esošo metodiku īstenošanas iespējas. Komisijai iesniegts ieteikums par apsekojumu instrumenta izstrādi. Komisija tagad izveidos atbilstošas vadības struktūras apsekojumu instrumenta attīstībai un pārbaudes apsekojumam, ko paredz veikt 2007. gadā.

Kā pieprasīts Padomes 2005. gada maija secinājumos, Komisija vairākās jomās ir izstrādājusi sadarbības pasākumus ar starptautiskām organizācijām.

- **Skolotāju profesionālās attīstības (12)** jomā Komisija sadarbojas ar ESAO, kas tagad gatavo apsekojumu par skolotājiem, kurā būs aplūkota viņu profesionālā attīstība.
- **Pieaugušo prasmju (17)** jomā Komisija, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, ir noteikusi ES vajadzības pēc datiem. Tagad pārbauda vai šīs vajadzības pēc datiem var apmierināt ar apsekojumu, kur uzmanība pievērsta pieaugušo prasmju mērīšanai, kādu gatavo ESAO, vai arī būs jāizstrādā jauns ES apsekojums.
- **Civilo zinību (7)** jomā Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm, lai noteiktu vajadzības pēc datiem un izstrādātu Eiropas moduli nākošajā Starptautiskajā pētījumā par civilzinībām un pilsonisko audzināšanu (ICCS), ko veiks 2008./09. gadā, lai apmierinātu vajadzību pēc aktīvas pilsonības izglītības.

Skaidrs, ka statistikas infrastruktūras saskaņība un iespēja nodrošināt salīdzināmus datus visās valstīs ir atkarīga no visu dalībvalstu piedalīšanās apsekojumos, ko koordinē citas starptautiskas organizācijas. Ciktāl iespējams, Komisija nodrošinās, lai datus iegūtu atbilstīgi Eiropas Statistikas prakses kodeksa norādījumiem, ko izmantos arī rezultātu kvalitātes novērtēšanai.

4. SECINĀJUMI

Padome tiek aicināta:

- Apstiprināt rādītāju sistēmu Lisabonas mērķu izglītībā un apmācībā progresa mērīšanai, īpaši:
- izteikt nepārtrauktu pilnīgu atbalstu jauno saskaņotā sistēmā vajadzīgo rādītāju attīstībai,
- rosināt ESS datu vākšanas uzlabojumus, kam jāturpinās ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm, izmantojot attiecīgas statistikas darba grupas.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

47 Padomes secinājumi par Eiropas valodu kompetences rādītāju (2006/C 172/01)

- Pilnīgi piedalīties apsekojumos par jauno šajā sistēmā noteikto rādītāju attīstību un sadarboties ar Komisiju, lai nodrošinātu šo apsekojumu īstenošanu.

Komisija veiks šādas darbības:

- Iesniegs Padomei sīki izstrādātus apsekojumu priekšlikumus pirms jaunu lielu apsekojumu uzsākšanas.
- Ziņos Padomei 2007. gada sākumā par progresu Eiropas apsekojuma par jauniešu svešvalodu prasmi sagatavošanā, lai Padome sniegtu slēdzieni par nākošajiem soļiem.
- Ziņos Padomei 2008. gadā par saskaņotās rādītāju sistēmas ieviešanu un dalībvalstu piedalīšanos jauno rādītāju izveidošanā, kas apmierina ES vajadzības.
- Uzsāks sadarbību ar dalībvalstīm par iespējām noteikt ES kritērijus vismaz 2 % no IKP veltīt augstākās izglītības nozares modernizācijai līdz 2015. gadam.
- Ziņos Padomei līdz 2010. gadam par ES un dalībvalstu piecu Eiropas kritēriju 2010. gadam turpinājumu un priekšlikumiem par kritēriju lomu pēc 2010. gada.

PIELIKUMS

SARAKSTS AR 29 RĀDĪTĀJIEM, KO LĪDZ ŠIM IZMANTO PROGRESA UZRAUDZĪBAI IZGLĪTĪBAS UN APMĀCĪBAS JOMĀ (2003.-2006. G.)

(Rādītāji izglītības 5 kritēriju mērīšanai ir treknajā drukā)

1. Skolotāju vecums (par 50 gadiem vecāku skolotāju % sākumskolā, vidusskolā)
2. Jauniešu skaits
3. Skolēnu skaita attiecība pret skolotāju skaitu
4. **Vidusskolas beidzēju skaits**
5. Lasīšanā nesekmīgo skolēnu % (PISA)
6. Lasīšanas sekmes piecpadsmitgadīgajiem (PISA)
7. Matemātikas sekmes piecpadsmitgadīgajiem (PISA)
8. Zinātnes sekmes piecpadsmitgadīgajiem (PISA)
9. Sākotnēji mazkvalificētu cilvēku iesaistīšanās izglītībā un apmācībā
10. MZT iesaistījušies skolēni proporcionāli visiem skolēniem
11. MZT beidzēji % no visiem skolēniem
12. **Augstskolas MZT beidzēju kopskaits (pieaugums)**
13. MZT beidzēju skaits uz 1000 iedzīvotājiem
14. Valsts izdevumi izglītībai
15. Privātpersonu izdevumi izglītības iestādēm
16. Uzņēmumu izdevumi par profesionālo apmācību
17. Kopējie izdevumi par skolēnu mācību iestādē, PSL
18. Kopējie izdevumi par skolēnu mācību iestādē, salīdzinot ar IKP
19. **Iesaistīšanās mūžizglītībā, iedzīvotāji vecumā no 25-64, visi, zemu**
20. Iesaistīšanās nepārtrauktā profesionālā izglītībā, visi uzņēmumi
21. Iesaistīšanās nepārtrauktā profesionālā izglītībā, apmācības uzņēmumi
22. Iesaistīšanās izglītībā, studenti no 15 līdz 24 gadiem

23. Skolu agri pametušo attiecība pret iedzīvotāju skaitu 18-24
24. Skolēnu sadalījums pēc apgūstamo svešvalodu skaita
25. Vidējais apgūstamo svešvalodu skaits skolēnam
26. Skolotāju un instruktoru iekšējā/ārējā mobilitāte, *Erasmus + Leonardo*
27. *Erasmus* studentu un *Leonardo* apmācāmo iekšējā/ārējā mobilitāte
28. Ārzemju studentu augstskolās % no visiem studentiem, pa valstīm
29. Savas valsts studentu procentuālais skaits, kuri mācās ārzemēs